

SOSIAL LÆREPLAN

VIGGJA OPPVEKSTSENTER

Innholdsfortegnelse;

Innledning s. 3

Hvordan lærer elevene sosial kompetanse? s. 3

Ulike dimensjoner av sosiale ferdigheter s. 4

Spesialundervisning i sosial kompetanse s. 5

Hva betyr dette for oss? s. 5

Sosiale kompetansemål 1.-7. trinn s. 6

Innledning

Skolen skal i samarbeid med heimen hjelpe til med barns utvikling, og sosial kompetanse er en viktig del av denne dannelsesprosessen. Barna tilbringer store deler av dagen på skole og SFO, og vi er derfor en viktig læringsarena for sosial kompetanse.

Den sosiale temperaturen i barnekulturen er en viktig faktor for læringsmiljøet barna befinner seg i. Barnas sosiale kompetanse (ferdigheter, kunnskaper og holdninger) er essensielle for å etablere og vedlikeholde sosiale relasjoner. Det er et grunnleggende krav i opplæringsloven at alle elever har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø, som fremmer helse, trivsel og læring. Læreplan for sosial kompetanse er en del av skolens plan for det psykososiale miljøet på skolen.

Viggja Oppvekstsenter sin sosiale lærerplan tar utgangspunkt i Galvin & Lindbäk sin bok «Å undervise i sosial kompetanse».

«Sosial kompetanse er relativt stabile kjennetegn i form av kunnskap, ferdigheter og holdninger som gjør det mulig å etablere og vedlikeholde sosiale relasjoner» (Ogden, 2009).

Hvordan lærer elevene sosial kompetanse?

Sosial kompetanse er ikke en kunnskap som man alene kan lære seg ved hjelp av undervisning. Sosial kompetanse er i stor grad preget av erfaringsbasert kunnskap og er en del av barnets dannelsesprosess. I denne prosessen settes barnet i stand til å håndtere livet ved at de utvikler evnen til å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen, og til å se seg selv som et verdifullt medlem av et større fellesskap. Barn og unge lærer av å egne erfaringer, men også av å observere andre barn og voksne som de har rundt seg. Hjemmets sosiale holdninger og verdier påvirker også barnets dannelse i sosiale kompetanse. Og et godt skole - hjem samarbeid er derfor essensielt for barnets beste.

Skolen skal (Galvin & Lindbäk);

- Gjennom direkte opplæring av sosiale ferdigheter, der hvert ledd i barnets ferdighet blir analysert, forklart og tydeliggjort.
- Gjennom å forklare og modellere sosiale ferdigheter gjennom bruk av modellering, rollespill, styrte leikeaktiviteter og bruk av filmsnutter
- Gjennom forsterkning av positiv sosial atferd både ved bruk av ytre forsterkere (belønning) og fokus på ønsket sosial atferd
- Gjennom repetisjon og overlæring av ferdighetene ved at elevene repeterer stegene som inngår i dem

Ulike dimensjoner av sosiale ferdigheter

Gresham og Elliot (1990) beskriver fem ulike ferdighetsdimensjoner (ferdigheter, kunnskaper og holdninger) som er de viktigste byggesteinene i elevenes sosiale kompetanse. Alle disse fem ferdighetene er gjensidig avhengig av hverandre. Dersom elevene mestrer disse, vil det være lettere å etablere nye ferdigheter av samme kategori. De fem ferdighetsdimensjonene er som følger: Samarbeidsferdigheter, selvkontrollferdigheter, selvhevdelsesferdigheter, empatiferdigheter og ansvarlighet.

1. **Samarbeidsferdigheter** dreier seg om å beherske grunnleggende lytteferdigheter, kunne hjelpe andre barn og voksne, samt å kunne arbeide konstruktivt i ei gruppe. Dersom samarbeidet mellom elevene skal bli fruktbart, må elevene klare å løse konflikter, uoverensstemmelser og klare opp i misforståelser underveis.

DIVE er et analyse- og prosessverktøy som vi benytter som hjelpemiddel i vår arbeid med sosial problemløsning;

- **D**efinering: Hva er problemet? Forstå at de har et problem, definere problemet.
- **I**dédugnad: Hvilke løsninger finnes? Se etter løsninger.
- **V**alg: Den beste løsningen. Se etter konsekvensene av løsningene.
- **E**valuering: Var det den beste løsningen for de fleste? Velg den beste løsningen.

2. **Selvkontroll** dreier seg om å kunne regulere og styre egne følelser. Når «følelsene løper løpsk» og «det bobler over» har vi gitt elevene en strategi for sinnemestring – denne strategien kaller vi **STOPP!** Ved at elevene lærer inn en slik strategi får de gradvis en bevissthet om egne følelser når følelsene hindrer dem i å opptre funksjonelt sammen med andre, og hvordan de kan håndtere følelsene og roe seg ned.

- **S**topp.
- **T**a i bruk ro-deg-ned-strategiene du har øvd inn.
- **O**rganiser løsninger.
- **P**røv igjen.
- **P**raktiser.

3. **Selvhevdelsesferdigheter** er knytta til det å ta sosialt initiativ, være aktiv deltaker i samtaler og klare å motstå press fra gruppa. Her lærer elevene sjølhevdelse gjennom at de får positive tilbakemeldinger når de tar sosiale initiativ.

4. **Empati** er det å ta hensyn til andre barns følelser og behov i lek og samarbeid. Empati har både en tankemessig (kognitiv) og en emosjonell komponent. Her handler det om at elevene må lære seg metoder for hvordan de kan se verden fra andres perspektiv. Empati handler også om å forstå egne og andres følelser, gjennom verbal kommunikasjon og nonverbal kommunikasjon (kroppsspråk og ansiktsuttrykk). Det er også av stor betydning at elevene øver på å si positive ting til seg sjøl, medelever og lærere.
5. **Ansvarlighet** dreier seg om å kunne opptre i tråd med regler og forventninger i et læringsfellesskap.

Spesialundervisning i sosial kompetanse

Opplæringsloven § 5-1 sier at elever som ikke har, eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning. Dette gjelder også den sosiale delen av opplæringa. Om PP-tjenesten, i ei sakkyndig vurdering, konkluderer med at eleven har behov for spesialundervisning, skal skolen lage en individuell opplæringsplan (IOP).

En sosial IOP bør først og fremst beskrive hvordan sosiale ferdigheter kan øves inn i klasseromssituasjonen, og hvordan de kan integreres i skolens fag og læringsaktiviteter.

Hva betyr dette for oss?

Personalet er forpliktet til å følge det lovverket som er satt. I tillegg skal alle være lojale til interne rutiner og bestemmelser.

Vi benytter ulike metoder, hjelpemidler og program for å jobbe med sosial kompetanse på skolen. Her kommer en liste over dem vi bruker i skrivende stund:

«Det er mitt valg», Nettvett (dubestemmer.no med flere), «Snakk med meg», læringspartnere, Malimono.no, Rollespill, ulike filmer som har dette tema og elevundersøkelser av ulike slag.

I tillegg skal Skaun kommune skal inngå et partnerskap med MOT - «skolen som samfunnsbygger» høsten 2018.

I dette arbeidet med sosial kompetanse er det også viktig med et godt skole-hjem-samarbeid. Terskelen for å ta gjensidig kontakt skal være liten. Sosial kompetanse handler om de ferdighetene som elevene tar i bruk når de skal omgås andre barn og voksne, ikke bare på skolen, men også hjemme, på fritidsaktiviteter osv. Derfor er det viktig for barnet at foresatte også må ansvarliggjøres. Målet er at vi sammen skal hjelpe barnet å utvikle et sett ferdigheter som gjør det trygt i alle sosiale settinger.

Litteratur:

Å undervise i sosial kompetanse, Patrik Glavin og Sven Oscar Lindbäck, 2014, Universitetsforlaget.

Sosiale kompetansemål etter 1. trinn.

	Områder	Kompetansemål	Ferdighet
1. trinn	Samarbeid	Være deltakende i en gruppe	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan sitte ved siden av andre og jobbe. • Eleven leker med andre.
	Selvkontroll	Ta kontakt med andre på en god måte	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan vente på tur. • Eleven tør å spørre om hjelp. • Eleven rekker opp handa når han/hun skal si noe. • Eleven hilser og sier takk.
	Selvhevdelse, selvtillit og selvfølelse	Være trygg sammen med andre	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven gir uttrykk for følelsene; lei seg, glad og sint til en voksen. • Eleven tør si noe høyt når gruppen er samlet.
	Empati	Være grei mot andre	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven tar andre med i leken. • Eleven ler ikke av andre/sier ikke noe stygt til andre. • Eleven sier fra til en voksen hvis noen blir ertet.
	Ansvarlighet	Ta ansvar for å følge gruppens/skolens regler	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven tar ansvar for skolesaker og garderobeplassen sin. • Eleven følger klassens regler.
	Humor og glede	Uttrykke glede	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan fortelle om noe hun/han gleder seg til. • Eleven kan fortelle om noe han/hun synes er moro.

Sosiale kompetansemål etter 2. trinn.

	Områder	Kompetansemål	Ferdighet
2. trinn	Samarbeid	Å være hjelpsom (få hjelp og gi hjelp)	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan jobbe sammen med mer enn en. • Eleven deler med andre/låner bort til andre.
	Selvkontroll	Vise vennlighet. Respektene når andre sier nei.	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven følger med når andre snakker. • Eleven godtar et nei. • Eleven godtar en unnskyldning fra andre.
	Selvhevdelse, selvtillit og selvfølelse	Være trygg sammen med andre	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven gir uttrykk for følelsene; lei seg, glad og sint til en voksen. • Eleven tør si noe høyt når gruppen er samlet.
	Empati	Å være en god medelev	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven tar andre med i leken. • Eleven ler ikke av andre/sier ikke noe stygt til andre. • Eleven sier fra til en voksen hvis noen blir ertet eller er lei seg.
	Ansvarlighet	Å vite hva som er ditt og mitt	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven deltar/er med i gruppeaktiviteter. • Eleven spør om lov til å låne ting av andre. • Eleven hjelper til med å rydde, ikke bare egne ting. • Eleven kan ta imot og huske en beskjed
	Humor og glede	Viser glede	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan le når andre forteller noe morsomt. • Eleven skal kunne fortelle om noe som gjør han/henne glad.
	IKT	Nettvett	<ul style="list-style-type: none"> • Nettvett med fokus på hvordan man oppfører seg på nett.

Sosiale kompetansemål etter 3. trinn.

	Områder	Kompetansemål	Ferdighet
3. trinn	Samarbeid	Å kunne arbeide sammen med alle i gruppen.	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan følge regler i en lek. • Eleven kan vente på tur. • Eleven kan foreslå en inkluderende aktivitet.
	Selvkontroll	Å være stille i fellessamlinger/lytte	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven følger med når andre snakker/forteller noe høyt • Eleven oppfører seg riktig i ulike situasjoner.
	Selvhevdelse, selvtillit og selvfølelse	Å være seg selv	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven er stolt over egne ferdigheter • Eleven kan gi ros og ta imot ros. • Eleven tør å gjøre feil.
	Empati	Ta hensyn til andre	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven ler ikke av andre når noen svarer feil. • Eleven viser forståelse for andres følelser.
	Ansvarlighet	Kan samarbeide med andre og rette seg etter flertallet	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven tar konsekvensen av det hun/han gjør. • Eleven gjør så gode de kan og bidrar i skolearbeidet sammen med andre.
	Humor og glede	Viser glede	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven blir glad når hun/han mestrer noe nytt. • Eleven blir glad på andres vegne.
	IKT	Nettvett	<ul style="list-style-type: none"> • Nettvett med fokus på hvordan man oppfører seg på nett.

Sosiale kompetansemål etter 4. trinn.

	Områder	Kompetansemål	Ferdighet
4. trinn	Samarbeid	Å kunne arbeide sammen med alle i gruppen. Godta frilekens regler	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven skal vise raushet mot andre. • Eleven kan tilby seg å hjelpe. • Eleven skal kunne løse opp i mindre konflikter selv • Eleven kan bli med /gå inn i en lek/aktivitet som er i gang på en god måte.
	Selvkontroll	Vise raushet i fellesskapet	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven skal kunne å holde avtaler. • Eleven skal kunne følge instruksjoner og fullføre oppgaver. • Eleven skal tåle å tape.
	Selvhevdelse, selvtillit og selvfølelse	Være trygg på seg selv	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan være med i ulike fremføringer. • Eleven kan presentere seg. • Eleven tar kontakt med andre på en positiv måte.
	Empati	Å kunne sette seg inn i andres situasjon	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan kjenne igjen ansiktsuttrykk og kroppsspråk hos andre. • Eleven kan lytte.
	Ansvarlighet	Å kunne opptre i trå med regler og forventninger	<ul style="list-style-type: none"> • Følge regler og forventninger i samspill med andre. • Eleven gjør /levere arbeidsoppgaver til rett tid.
	Humor og glede	Gi uttrykk for glede	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan formidle historie • Eleven kan fortelle når hun/han er glad for noe.
	IKT	Nettvett	<ul style="list-style-type: none"> • Nettvett med fokus på hvordan man oppfører seg på nett.

Sosiale kompetansemål etter 5. trinn.

	Områder	Kompetansemål	Ferdighet
5. trinn	Samarbeid	Ta initiativ	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan tilby seg å hjelpe. • Eleven skal kunne løse opp i mindre konflikter selv • Eleven kan gjøre seg nytte av konstruktive tilbakemeldinger fra medelever og lærer
	Selvkontroll	Å vise høflighet	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan bli sint uten at det går utover andre. • Lytte til andre i konfliktsituasjon.
	Selvhevdelse, selvtillit og selvfølelse	Være trygg på seg selv	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan være med i ulike fremføringer. • Eleven kan presentere seg. • Eleven tar kontakt med andre på en positiv måte.
	Empati	Å vise respekt for andre	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven er en god lytter • Eleven forstår at andre kan ha det vanskelig. • Si hyggelig ting til andre
	Ansvarlighet	Å bidra til at alle i gruppen trives	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven tar avstand til mobbing, og tørr si fra når noen blir mobbet • Eleven bidrar til å holde ro i de settingene det kreves
	Humor og glede	Kjenne glede når andre gjør det bra	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan le av viser og med andres utspill. • Eleven skryter av andre.
	IKT	Nettvett	<ul style="list-style-type: none"> • Nettvett med fokus på chatting og spill

Sosiale kompetansemål etter 6. trinn.

	Områder	Kompetansemål	Ferdighet
6. trinn	Samarbeid	Fremheve det positive i hverandre	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven gir positive tilbakemeldinger på andres handlinger/adferd. • Eleven lytter til og aksepterer andres meninger.
	Selvkontroll	Å tåle motgang	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven tåler å tape/ikke ha rett. • Eleven kan motstå gruppepress. • Eleven takler å bli misunnelig.
	Selvhevdelse, selvtillit og selvfølelse	Gjøre egne valg	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven håndterer gruppepress, og tørr si fra til voksne. • Eleven vet at hun/han betyr noe for seg selv og andre
	Empati	Godta at andre er annerledes enn meg	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven har forståelse for at man kan ta ulike valg i ulike situasjoner. • Eleven kan si fra uten å såre.
	Ansvarlighet	Føle ansvar for fellesskapet	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven ikke forteller stygge/dumme ting om andre (baksnakker) • Eleven tar ansvar for skolens eiendom (også når hun/han er på skolen i fritiden) • Eleven opptrer som en representant for skolen når skolen har besøk, eller vi er på besøk. • Eleven tar ansvar for de nye 1. klassingene (fadderordning)
	Humor og glede	Kjenne glede når andre lykkes	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven gir spontan tilbakemelding når andre gjør noe bra/opptrer.
	IKT	Nettvett	<ul style="list-style-type: none"> • Nettvett med fokus på nettprofiler og å kunne legge ut bilder på nett.

Sosiale kompetansemål etter 7. trinn.

7. trinn	Områder	Kompetansemål	Ferdighet
	Samarbeid	Utnytte hverandres egenskaper i gruppe	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven karer å se hverandres styrker og utnytte dette i for eksempel gruppearbeid. • Hjelp andre som trenger det
	Selvkontroll	Løse konflikter med ord	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven våger å være selvstendig. • Eleven kan være uenig uten å bli utagere negativt (verbalt og fysisk)
	Selvhevdelse, selvtillit og selvfølelse	Eleven skal kunne hevde seg og synes i gruppa.	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven skal kunne motstå gruppepress. • Eleven skal kunne argumentere for egne meninger sjøl om de avviker fra andres. • Eleven skal kunne henvende seg til lærere og medelever dersom hun ikke forstår oppgaven eller hvordan den skal løses.
	Empati	Å forstå at alle er like verdifulle	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven viser tolleranse og forståelse overfor andr selv om de gjør/mener noe annet enn seg selv. • Elevene er inkluderende, og tar ansvar og hensyn til hverandre
	Ansvarlighet	Ta ansvar for egne handlinger i faglige og sosiale sammenhenger	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven tar ansvar for egen læring. • Eleven tar ansvar for egen oppførsel. • Eleven vet at det hun/han gjør kan få konsekvenser for andre, både på godt og vondt.
	Humor og glede	Å kunne le av seg selv, ha selvironi	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven takler å ikke ta seg selv så høytidlig. • Eleven kjenner glede ved å gjøre noe for andre.
	IKT	Nettvett	<ul style="list-style-type: none"> • Nettvett med fokus på å være varsom, spesielt med tanke på sosiale medier.